

## บทที่ 2

### การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียน การสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช มีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
2. แนวคิดการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
  - 2.1 กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Development Process)
  - 2.2 ระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Online Education System)
3. สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
  - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
  - 3.2 การจัดการเรียนการสอนออนไลน์หลักสูตรระดับมหาบัณฑิตของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
4. ข้อมูลของหลักสูตรระดับมหาบัณฑิต บริหารธุรกิจออนไลน์ของมหาวิทยาลัยเปิดใน ต่างประเทศ
  - 4.1 มหาวิทยาลัย Business Breakthrough ประเทศญี่ปุ่น
  - 4.2 มหาวิทยาลัย Korea National Open University ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

#### 1. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีบทบาทมากขึ้นในการเรียนการสอนทั้งใน ระดับบัณฑิตและมหาบัณฑิต เนื่องจากความสะดวกในการเข้าถึงและการประหยัดต้นทุน การให้บริการด้านการศึกษาทางไกลเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบดั้งเดิมที่ยังต้องอาศัยสื่อตั้งเดิม ในการเข้าถึงนักศึกษา (Chen, 2012; Fain & Rivard, 2013)

### 1.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Online Learning) หมายถึง การเรียน การสอน ผ่านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเต็มรูปแบบมากกว่า 80% ขึ้นไป (Allen & Seaman, 2013)

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ต้องมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้ (Paulsen, 2002)

- 1) การเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้พบปะตัวต่อตัว
- 2) การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาผ่านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อส่งมอบเนื้อหาการเรียนการสอน
- 3) การสื่อสารแบบสองทางผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการติดต่อสื่อสารกับผู้สอนและผู้เรียนด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ต้องศึกษาโดยลำพัง

กล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยปราศจากข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่อาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยการใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะและทรัพยากรของอินเทอร์เน็ตมาสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการวางแผน ประสานงานให้บริการ และประเมินผลผ่านอินเทอร์เน็ต ลักษณะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ประกอบด้วยกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยตนเอง

ลักษณะกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- 1) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถติดต่อกันได้ในเวลาเดียวกันหรือพร้อมกัน (Synchronous Education) เพื่อให้ตอบโต้กันได้อย่างทันทีทันใด ซึ่งมีประโยชน์ด้านความต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ แต่สิ้นเปลืองด้านแรงงานและเวลาของผู้สอนและผู้เรียนเพราะต้องพร้อมเพรียงต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อยู่ตลอดเวลาที่นัดหมาย
- 2) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่จำเป็นต้องติดต่อกันในเวลาเดียวกัน (Asynchronous Education) เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นด้านเวลาต่อผู้สอนและผู้เรียน แต่ส่งผลให้การตอบสนองด้านความรู้เกิดความล่าช้า และลดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพราะความไม่แน่นอนด้านเวลาของการให้และรับข้อมูลระหว่างกัน

### 1.2 ประเภทของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ประเภทของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยแบ่งตามปริมาณการจัดการเรียนการสอนผ่านทางออนไลน์ (Allen & Seaman, 2013) ดังตารางที่ 2.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ประเภทของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามปริมาณการจัดการเรียน  
การสอนออนไลน์

ประเภทการจัดการเรียนการสอน ออนไลน์	ปริมาณการจัด การเรียนการสอน ออนไลน์	ความหมาย
1. การจัดการเรียนการสอนแบบ ดั้งเดิม (Traditional Learning)	0%	การจัดการเรียนการสอนที่ไม่ใช้เทคโนโลยีออนไลน์ เป็นการสอนผ่านเนื้อหาทางการเขียนและพูด
2. การจัดการเรียนการสอนแบบใช้ เว็บช่วย (Web Facilitated Learning)	1-29%	การจัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีเว็บมา ช่วย โดยใช้ระบบการจัดการเรียนการสอน หรือ หน้าเว็บไซต์เพื่อนำเสนอเนื้อหาการเรียน และ การบ้าน เป็นต้น
3. การจัดการเรียนการสอนแบบ ผสมผสาน (Blended/Hybrid Learning)	30-79%	การจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานออนไลน์และ เผชิญหน้า โดยมีเนื้อหาส่วนหนึ่งผ่านออนไลน์ และ อภิปรายผ่านออนไลน์ ขณะเดียวกันมีการพบปะ เผชิญหน้าบ้าง
4. การจัดการเรียนการสอน ออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบ (Online Learning)	>80%	การจัดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์เป็นส่วน ใหญ่ มักไม่มีการจัดการเรียนการสอนแบบ เผชิญหน้า

ที่มา: Allen & Seaman (2013)

1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบดั้งเดิม (Traditional Learning) เป็นการเรียนการสอนที่ไม่ใช้เทคโนโลยีออนไลน์ช่วย (No Online Technology) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช คือ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่นำระบบสื่อสิ่งพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อช่วยการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยส่งสื่อการสอนทางระบบไปรษณีย์ ผ่านวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ซึ่งไม่สามารถเผชิญหน้าโต้ตอบโดยทันทีได้

2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีการนำอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Web Facilitated Learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่นำเนื้อหาผ่านออนไลน์มาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในชั้นเรียนเป็นปริมาณ 1-29% เช่น หน้าเว็บไซต์ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาออนไลน์ และสามารถส่งการบ้าน เป็นต้น

**3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended/Hybrid Learning)** คือการผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนการสอนออนไลน์และการจัดการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) โดยปริมาณการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็น 30-79% ประกอบด้วยการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การสนทนาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง ผสมกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในชั้นเรียนแบบเผชิญหน้า เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชามากยิ่งขึ้น

**4) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Online Learning)** เป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ใช้เนื้อหาผ่านออนไลน์เกือบทั้งหมด (80-100%) ซึ่งในปัจจุบันสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศต่าง ๆ ได้นำมาใช้กับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับมหาบัณฑิตและระดับดุษฎีบัณฑิตมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับมหาวิทยาลัยเปิดในปัจจุบันปรากฏอยู่ 2 รูปแบบ คือ การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended/Hybrid Learning) และการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Online Learning) อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบ

Kaplan and Haenlein (2016) ระบุการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบสามารถจัดรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ 1) การกำหนดเวลาการเรียนการสอน หรือ 2) การกำหนดจำนวนผู้เข้าเรียน (ตารางที่ 2.2) ดังนี้ คือ

**4.1) รูปแบบตามการกำหนดเวลาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์**  
ประกอบด้วย

**4.1.1) รูปแบบที่เป็นแบบ Asynchronous** ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนไม่จำเป็นต้องพบกันตามเวลาในตารางสอนที่กำหนดไว้ รูปแบบนี้ให้ความสะดวกแก่ผู้เรียนสามารถเรียนจากที่ไหนเวลาใดก็ได้

**4.1.2) รูปแบบที่เป็นแบบ Synchronous** เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนจำเป็นต้องอยู่ในเวลาเดียวกัน เพื่อเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบโต้ตอบทันทีทันใดโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

**4.2) รูปแบบตามการกำหนดจำนวนผู้เข้าเรียน** แบ่งออกเป็น

**4.2.1) รูปแบบไม่จำกัดจำนวนผู้เรียน** เพื่อเน้นการกระจายความรู้ ออกไปให้มากที่สุด

**4.2.2) รูปแบบจำกัดจำนวนผู้เรียน** เพื่อมุ่งเน้นคุณภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้มากที่สุด

ตารางที่ 2.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่บูรณาการเวลาการเรียนการสอนและจำนวนผู้เข้าเรียน

เวลาการเรียนการสอน	จำนวนคนเข้าเรียน	
	ไม่จำกัด	จำกัด
Asynchronous	Massive Open Online Course	Small Private Online Course
Synchronous	Synchronous Massive Online Course	Synchronous Small Online Course

ที่มา : Kaplan and Haenlein (2016, p. 444)

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ยังสามารถจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักเกณฑ์จากตารางที่ 2.2 ทั้ง 1) การกำหนดเวลาการเรียนการสอน และ 2) การกำหนดจำนวนผู้เข้าเรียน สามารถจำแนกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็น 4 ประเภท (Kaplan and Haenlein (2016, p. 444) ดังนี้ คือ

1) **Massive Open Online Course (MOOC)** เป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ไม่กำหนดการเข้าเรียนตามตารางสอนและไม่จำกัดจำนวนคนเข้าเรียน ใช้กับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์หัวข้อทั่ว ๆ ไปที่สามารถให้ประโยชน์แก่ผู้เข้าเรียนจำนวนมากได้ เช่น การสอนบัญชีสำหรับผู้ประกอบกิจการ เป็นต้น

2) **Synchronous Massive Online Course (SMOC)** เป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่กำหนดการเข้าเรียนตามตารางสอนอย่างชัดเจน และไม่จำกัดจำนวนคนเข้าเรียน วิธีนี้ใช้กับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในหัวข้อที่ต้องการการตอบสนองระหว่างผู้สอน และผู้เรียนที่สามารถเข้าเรียนได้อย่างไม่จำกัด เช่น การสอนที่ต้องการสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนไปด้วย เป็นต้น

3) **Small Private Online Course (SPOC)** เป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ไม่กำหนดการเข้าเรียนตามตารางสอน แต่มีการจำกัดจำนวนคนที่เข้าเรียน ใช้กับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์หัวข้อทั่วไปที่มีผู้เข้าเรียนจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากต้องกำหนดคุณสมบัติผู้เข้าเรียนหรือต้องส่งงานที่ต้องอาศัยเวลาในการตรวจ ทำให้ไม่สามารถรับจำนวนคนเข้าเรียนเป็นจำนวนมากได้ เช่น การสอนวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาโทที่ต้องจำกัดผู้เข้าเรียนเฉพาะกลุ่มนักศึกษาและต้องส่งการบ้านภายหลังเรียน เป็นต้น

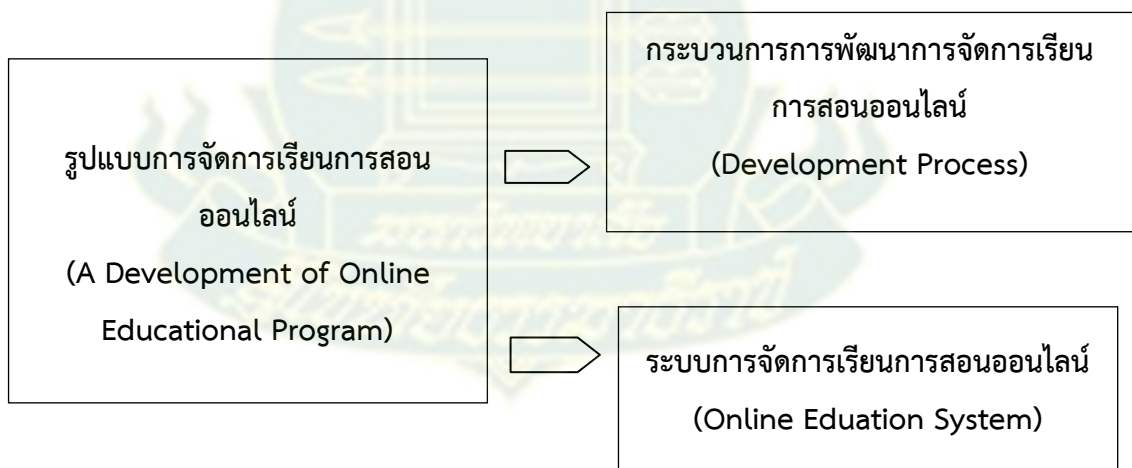
4) **Synchronous Small Online Course (SSOC)** เป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่กำหนดการเข้าเรียนตามตารางสอนอย่างชัดเจน และจำกัดจำนวนคนเข้าเรียน

ส่วนใหญ่วิธีนี้ใช้กับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในหัวข้อที่ค่อนข้างยากและมีผู้เรียนจำนวนน้อย เช่น การสอนวิจัยระดับปริญญาเอก เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยยังอยู่ในช่วงการพัฒนาตามการเติบโตของระบบโครงสร้างอินเทอร์เน็ตในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ดังนั้น ยังต้องอาศัยการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ (Systematic Design) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่การแสวงหาความรู้ของผู้เรียน (ภูวดล บัวบางพลู, 2554)

## 2. แนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และพัฒนาการจัดการระบบออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนสูงสุด การวิจัยของ Kim and Do (2016) ศึกษากิจกรรมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของผู้บริหารหลักสูตร และรายงานผลรายกิจกรรมที่จำเป็นต้องดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยนำมาสรุปได้เป็นองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ 2) ระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ดังภาพที่ 2.1



ภาพที่ 2.1 : องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ที่มา : ดัดแปลงจาก Kim and Do (2016)

## 2.1 กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Development Process) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดเป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องการอาศัยความรู้ ความเข้าใจลักษณะเด่นและคุณค่าของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ นักวิจัยการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Anderson and Elloumi (2008) ได้นำแนวคิดกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ประยุกต์จากโมเดลห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาเรียงเรียงเป็นกระบวนการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อการสร้างห่วงโซ่คุณค่าประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

**กระบวนการที่ 1 บทบาทหน้าที่ของการพัฒนาและการส่งมอบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์** เป็นการกำหนดผู้ที่จะรับผิดชอบต่อการพัฒนาและส่งมอบการจัดการเรียนการสอนทางไกลออนไลน์ โดยผู้รับผิดชอบศึกษาพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ความยืดหยุ่นด้านเวลาแก่ผู้เรียน เนื้อหาการเรียนการสอนต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ทั้งในรูปแบบการเรียนรู้ วัฒนธรรม และแรงจูงใจในการเรียน รวมถึงรูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ผ่านออนไลน์

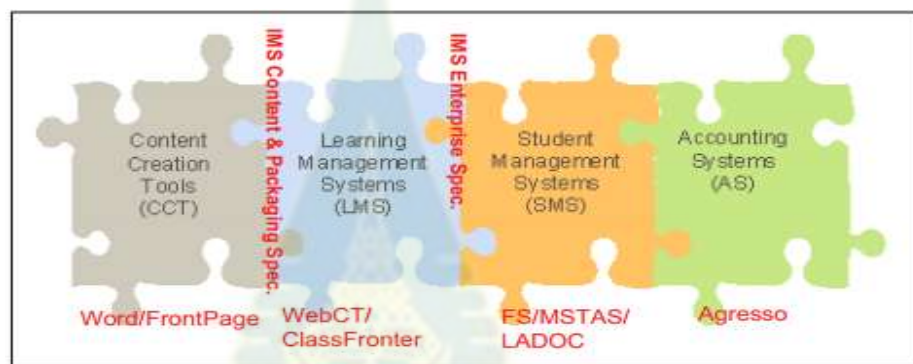
**กระบวนการที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างและการสนับสนุนเนื้อหาการเรียนการสอน** เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมในส่วนการพัฒนากระบวนการนำเข้า (Inbound Logistics) อันประกอบด้วยปัจจัยด้านโครงสร้างในการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับด้านทรัพยากรและทรัพยากรบุคคล โครงสร้างเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และรูปแบบสื่อที่ใช้ในการส่งมอบเนื้อหา

**กระบวนการที่ 3 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรและชุดวิชา** เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมส่วนประกอบเกี่ยวกับด้านการปฏิบัติการ (Operations) และกระบวนการส่งออก (Outbound logistics) ในห่วงโซ่คุณค่า เป็นการร่างหลักสูตร ออกแบบสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Multimedia Instructional Design Editor, MIDE) และทำงานประสานงานระหว่างผู้พัฒนาหลักสูตร ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ทางเทคนิค

**กระบวนการที่ 4 การส่งมอบและสนับสนุนนักศึกษาในการเข้าร่วมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์** เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมในส่วนประกอบของห่วงโซ่คุณค่า คือ การส่งมอบ การประสานงาน และการตลาด (Delivery, Collaborations and Marketing) และ 2) การบริการ (Service) ซึ่งเป็นกระบวนการวางระบบการติดต่อระหว่างผู้สอน มหาวิทยาลัยและนักศึกษา ได้แก่ 1) ระบบ Call center 2) รูปแบบการอภิปรายระหว่างผู้เรียนและผู้สอนแบบไม่จำเป็นต้องพบกันตามเวลาในตารางสอน (Asynchronous discussion) และ 3) รูปแบบการสนับสนุนของห้องสมุด

## 2.2 ระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Online Education System) หมายถึง ระบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ (Harasim, 1989) จากการศึกษาของ Paulsen (2002) ระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ประกอบด้วยระบบสำคัญ 4 ระบบได้แก่ 1) เครื่องมือการสร้างเนื้อหาวิชา 2) ระบบการจัดการเรียนรู้ 3) ระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา และ 4) ระบบด้านบัญชีและการเงิน ซึ่งหลายสถาบันพยายามนำระบบทั้ง 4 มาบูรณาการเป็นระบบเดียวเหมือนการต่อจิ๊กซอ (แสดงในภาพที่ 2.3) ดังนี้ คือ



ภาพที่ 2.2 : ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่นำ 4 ระบบ มาเชื่อมเป็นจิ๊กซอ  
ที่มา : Paulsen (2002)

1) เครื่องมือการสร้างเนื้อหาวิชา (Content Creation Tools) เป็นเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้พัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอนออนไลน์ ตัวอย่างทั่วไปของเครื่องมือ ได้แก่ DreamWeaver, Frontpage, Word, PowerPoint และ Director ซึ่งสามารถบรรจุเนื้อหาที่เป็นรูปแบบ plain text, slides, graphics, pictures, animations, audio, video เป็นต้น

2) ระบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Systems) เป็นระบบในการส่งมอบการเรียนการสอนออนไลน์ และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองทั้งแบบติดต่อได้ทันทีตลอดเวลา (Asynchronous) และตามตารางสอน (Synchronous) ตัวอย่างของระบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ WebCT ที่ใช้มากในออสเตรเลีย eCollege หรือ Desire To Learn (D2L) หรือ Blackboard System ในสหรัฐอเมริกา

3) ระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา (Student Management Systems) เป็นระบบที่จัดการรายละเอียดของนักศึกษาแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการลงทะเบียน ใบสมัคร ข้อมูลส่วนบุคคล การเข้าเรียน ตัวอย่างของระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาเช่น PeopleSoft, Banner หรือ Student One เป็นต้น



**4) ระบบด้านบัญชีและการเงิน (Accounting Systems)** เป็นระบบการจ่ายเงินของนักศึกษา ตัวอย่างของระบบบัญชีที่บูรณาการร่วมกับระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา เช่น PeopleSoft, Banner เป็นต้น

พอสรุปได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 2 ด้าน คือ 1) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Development Process) และ 2) ระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Online Education System) ทั้งสององค์ประกอบล้วนแต่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบจัดการการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีคุณภาพ โดยมีความพร้อมของกระบวนการปฏิบัติงาน กับ ความพร้อมของระบบเทคโนโลยีไปพร้อมกัน

### 3. สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย 1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ หลักสูตรระดับมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และ 3) หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตรอาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ) ดังต่อไปนี้ คือ

#### 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2521 นับเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้รับการยอมรับจากนานาชาติ โดยเฉพาะ UNESCO ซึ่งยกย่องเป็นสถาบันชั้นนำทางด้านการศึกษาทางไกลในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และในปี พ.ศ. 2535 สถาบันการบริหารแห่งเอเชียประเทศฟิลิปปินส์ได้ตัดสินให้รางวัลแก่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีการพัฒนาการบริหารดีเยี่ยม และในปี 2538 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชยังได้รับรางวัลมหาวิทยาลัยเปิดดีเด่นของโลกแห่งปี ค.ศ. 1995-1996 จากสภานานาชาติว่าด้วยการศึกษาทางไกล และองค์การจัดการศึกษาเพื่อเครื่องจักรภาพ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้จัดตั้ง ศูนย์วิทยพัฒนาในภูมิภาคจำนวน 10 แห่ง ได้แก่ จังหวัดลำปาง จังหวัดสุโขทัย จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดนครนายก จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดจันทบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดยะลา ศูนย์วิทยพัฒนาจะให้บริการครอบคลุมจังหวัดใกล้เคียงด้วย และยังได้จัดตั้งศูนย์บริการการศึกษา ณ โรงเรียนประจำจังหวัดต่าง ๆ เพื่อเป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรมทางวิชาการของมหาวิทยาลัย เช่น การปฐมนิเทศนักศึกษา การสอนเสริม และการสอบ

แนวความคิดของการศึกษาทางไกลเกิดจากผลของการยึดแนวความคิดเรื่อง การศึกษาตลอดชีวิตเป็นหลักในการจัดการศึกษา (วิจิตร ศรีสอาน, 2529) นอกเหนือจากการ ก่อให้เกิดการขยายขอบเขตและแนวการจัดการศึกษาแล้ว ยังก่อให้เกิดวิธีการใหม่ทางการศึกษาอีก หลายอย่างที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาระบบเปิด (Open Education) ที่ใช้การศึกษาทางไกล (Distance Education) ซึ่งกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

โดยทั่วไปแล้วการจัดการศึกษาในระบบที่เราคุ้นเคยกันมักจะมีลักษณะเป็น “การศึกษาจำกัดวง” ในทางตรงกันข้าม การศึกษาระบบเปิดรูปแบบการศึกษาทางไกลถือได้ว่าเป็น “การศึกษาขยายวง” โดยมุ่งขยายโอกาสแก่ผู้เรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง เป็นการลดข้อจำกัด เกี่ยวกับด้านกระบวนการ โครงสร้างและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ แทนที่จะใช้สถานศึกษา ชั้นเรียนและอาจารย์เป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน การศึกษาระบบเปิดเน้นการใช้สื่อการสอน ประเภทต่าง ๆ อันเป็นผลจากการประยุกต์วิทยาการก้าวหน้าที่รู้จักในนามของเทคโนโลยีมาใช้ ประโยชน์ทางการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ ปัจจัยสำคัญของการจัดการศึกษาระบบเปิดไม่ว่าจะเป็นการศึกษาระดับใด คือ “สื่อการสอน” จัดว่า เป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความสำคัญ

ในอดีตที่ผ่านมา ได้มีการทดลองจัดการศึกษาระบบเปิดโดยอาศัยสื่อการสอน ประเภทต่าง ๆ ทั้งสื่อเฉพาะอย่างและสื่อประสม ที่รู้จักกันแพร่หลายมาก่อนสื่ออื่น ๆ ก็คือ การสอน ทางไปรษณีย์ (Correspondence) อาศัยการส่งเอกสารคำสอนทางไปรษณีย์เป็นหลัก โดยมีความเชื่อว่าเอกสารสิ่งพิมพ์เป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ ถ้าเขียนหรือเรียบเรียงให้ดี ใช้เทคนิควิธีการที่ ถูกต้อง ผู้เรียนจะเรียนได้ด้วยตนเองโดยต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนน้อยที่สุด หรืออาจจะไม่ จำเป็นต้องพบกับผู้สอนเลย การสอนทางไปรษณีย์จึงเป็นสื่อสำคัญที่ช่วยขยายวงการศึกษาออกไป กว้างขวาง เป็นการขยายพรมแดนแห่งการเรียนรู้ให้กว้างไกล ทลายกำแพงที่ขวางกั้นการเรียนรู้เพื่อ ก้าวไปสู่การศึกษาระบบเปิดที่ขยายวงไปสู่ผู้เรียนได้กว้างขวางและทั่วถึงยิ่งขึ้น

เมื่อเกิดสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียงขึ้น ก็ได้มีการประยุกต์เอาวิทยุกระจายเสียง มาใช้ทางการศึกษา นอกจากใช้ประกอบการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติแล้ว ยังมีการใช้ วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อการสอนในระบบเปิดโดยเฉพาะด้วย เกิดมีโรงเรียนหรือสถานศึกษาทาง อากาศขึ้น ซึ่งมีการจัดทำบทเรียนทางวิทยุกระจายเสียงสำหรับการเรียนอยู่กับบ้าน บางแห่งก็ใช้ ประกอบกับการสอนทางไปรษณีย์ บางแห่งก็ยังคงใช้แต่เพียงสื่อทางวิทยุกระจายเสียงอย่างเดียว พัฒนาการสำคัญทางด้านสื่อการสอนเกิดขึ้นเมื่อมีการนำเอาวิทยุโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ทาง การศึกษา ซึ่งถือกันว่าเป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงเพราะมีทั้งภาพและเสียง และภาพมีสีสันยัง ทำให้เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ในบางประเทศ ตัวอย่าง ประเทศ

ญี่ปุ่น และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยโทรทัศน์ เป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่ใช้วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อหลัก

สื่อแต่ละประเภทต่างก็มีจุดเด่นและจุดด้อย การใช้สื่อประเภทใดประเภทหนึ่งเพียงอย่างเดียวย่อมไม่เกิดประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์ การใช้ชั้นเรียนเป็นสื่อการสอนโดยมีการพบปะระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเป็นประจำเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมากแต่มีข้อจำกัด และอาจจะไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในบางช่วงอายุ อย่างไรก็ตามสื่อสิ่งพิมพ์ยังสามารถใช้เป็นสื่อหลักได้โดยเฉพาะผู้เรียนที่อ่านออกเขียนได้ ส่วนสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียงและสื่อวิทยุโทรทัศน์อาจกระตุ้นความสนใจแก่ผู้เรียนได้ดี แต่เป็นสื่อที่ผู้เรียนต้องให้ความสนใจที่ผังการจัดรายการและติดตามให้ทันเวลาที่จัดรายการ มิฉะนั้นบทเรียนก็จะผ่านไป นอกจากนี้จะมีการอัดรายการไว้จึงจะสามารถนำมาทบทวนตามหลังจากออกรายการแล้ว และถ้าจะทำเช่นนั้นก็อาจมีค่าใช้จ่ายสูง ในการจัดการศึกษาระบบเปิดในปัจจุบันจึงหันมาเน้นการใช้สื่อประสมแทนที่จะใช้สื่อเฉพาะอย่างเดียว กล่าวคือ ได้มีการประยุกต์เอาสื่อทางด้านไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริมมาจัดเป็นระบบสื่อประสม โดยถือสื่อใดสื่อหนึ่งเป็นแกนกลาง และใช้สื่ออื่นๆ เป็นสื่อประกอบ ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนน่าสนใจและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

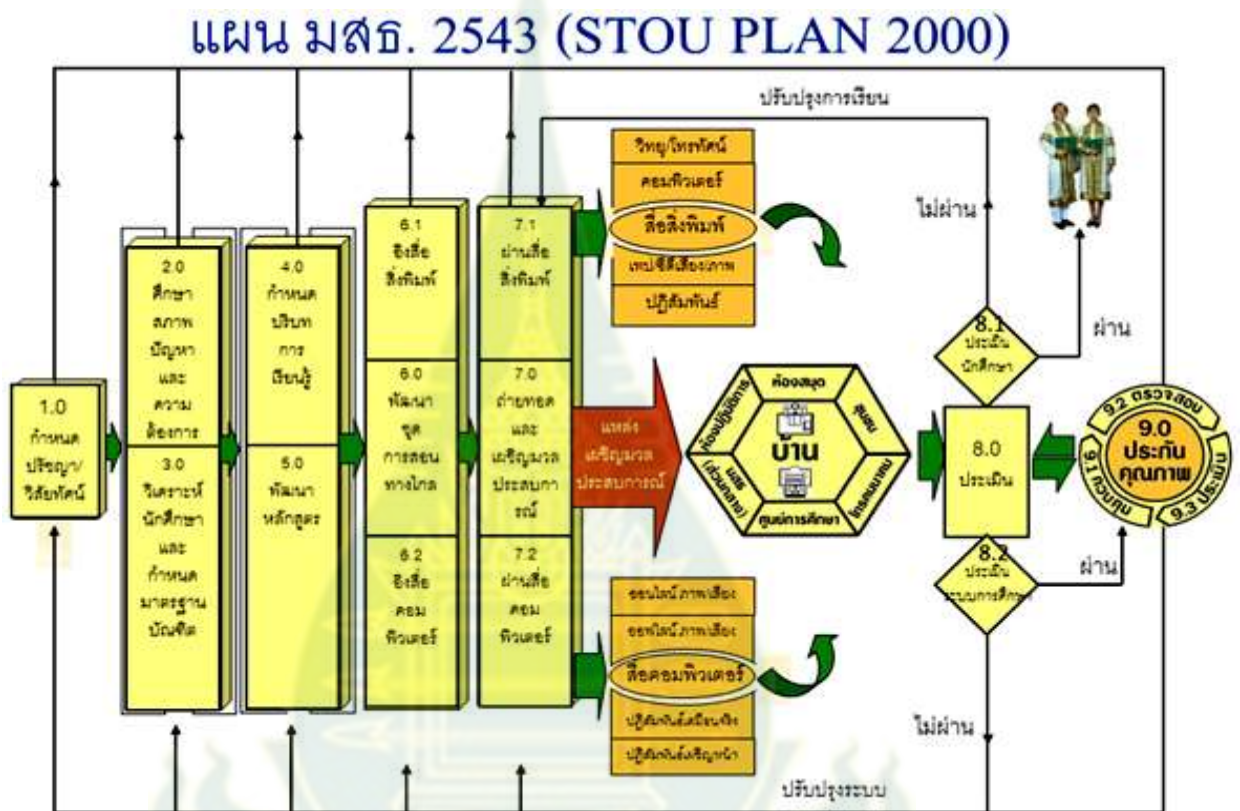
แนวคิดนี้ทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการมากระทั่งปัจจุบัน คือมีการผลิตสื่อที่เป็นสิ่งพิมพ์และส่งทางไปรษณีย์ให้กับผู้เรียนทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ส่วนการผลิตสื่อผ่านวิทยุกระจายเสียงและสื่อผ่านวิทยุโทรทัศน์ส่วนใหญ่เป็นสื่อเสริมสำหรับการสอนระดับปริญญาตรี ส่วนระดับบัณฑิตศึกษานอกจากใช้สื่อสิ่งพิมพ์ที่ส่งทางไปรษณีย์แล้ว มีสื่อเสริมผ่านทางออนไลน์ และมีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมด้วย

### 3.2 การจัดการเรียนการสอนออนไลน์หลักสูตรระดับมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

แนวความคิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในหลักสูตรระดับมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เริ่มจากปี 2542 มหาวิทยาลัยได้แต่งตั้งกรรมการพัฒนาระบบและสื่อการสอนทางไกล เพื่อพัฒนาระบบการสอนทางไกลที่มีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน และสภามหาวิทยาลัยได้ประกาศใช้ “ระบบการสอนทางไกลตามแผน มสธ. 2543” ในการประชุมครั้งที่ 3/2544 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2544 (คณะกรรมการพัฒนาระบบและสื่อการสอนทางไกล, 2543) ดังภาพที่ 2.3 แสดงแบบจำลองระบบการสอนทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช แผน มสธ. 2543

ระบบการสอนทางไกลตามแผน มสธ. 2543 เป็นจุดเริ่มของการนำการจัดการเรียนการสอนออนไลน์หรือเรียกว่า e-learning เข้ามาใช้อย่างจริงจัง นอกจากนี้ช่วงปีพ.ศ. 2548 มหาวิทยาลัยได้นำระบบ ATutor เข้ามาใช้ในระบบการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายใน

ระยะแรก ต่อมาปีพ.ศ. 2552 ได้นำระบบ D4L มาใช้เพิ่มเติม ปัจจุบันมหาวิทยาลัยประยุกต์ใช้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วย Moodle (Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment) ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์เปิดที่นำมาใช้เป็นระบบหลักในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์ <http://moodle.stou.ac.th/> (คณะทำงานประชาสัมพันธ์แนะแนวการศึกษาและการจัดการความรู้, 2558)



ภาพที่ 2.3 : แบบจำลองระบบการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2543  
ที่มา : คณะกรรมการพัฒนาระบบและสื่อการสอนทางไกล มสธ. 2543

มหาวิทยาลัยกำหนดให้สัดส่วนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในหลักสูตรระดับมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชให้มีจำนวนสัดส่วนชุดวิชาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 (แผนพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553-2557 และแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชระยะ 5 ปี พ.ศ.2556-2560 ผ่านการอนุมัติจากที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 6/2557 วันที่ 27 มิถุนายน 2557) และกำหนดองค์ประกอบของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในหลักสูตรระดับมหาบัณฑิตคือ

1) **ผู้ดูแลระบบ (Admin)** มีหน้าที่ ติดตั้งระบบ บำรุงรักษา กำหนดค่าเริ่มต้น กำหนดสิทธิ์การใช้งาน การแก้ไขปัญหาให้แก่อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาผู้เรียน

2) **อาจารย์ผู้สอน** เป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการเพิ่มแหล่งข้อมูล เพิ่มกิจกรรม ให้คะแนน ตรวจสอบกิจกรรม ตอบคำถาม และติดต่อสื่อสารกับนักศึกษาผู้เรียน

3) **นักศึกษาผู้เรียน** มีหน้าที่เข้าศึกษาแหล่งข้อมูลและทำกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และติดตามข้อมูลบนเว็บไซต์ (ภาพที่ 2.4)

4) **ผู้เยี่ยมชม (Visitor/Guest)** สามารถเข้าเรียนได้เฉพาะรายวิชาที่อนุญาต โดยถูกจำกัดสิทธิ์ในการทำกิจกรรม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช มีจำนวนหลักสูตรระดับมหาบัณฑิตที่มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในชุดวิชา ทั้งสิ้นจำนวน 28 หลักสูตร (สำนักเทคโนโลยีการศึกษา, 2561) มีลักษณะ

1) เป็นสื่อเสริมเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมแต่ไม่ได้มีการมอบหมายงานผ่านออนไลน์ และ 2) เป็นสื่อออนไลน์ที่มีปฏิสัมพันธ์โดยมีการมอบหมายงานผ่านสื่อออนไลน์และส่งการบ้านผ่านสื่อออนไลน์



ภาพที่ 2.4 เว็บไซต์การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

สำหรับสาขาวิชาวิทยาการจัดการ ปัจจุบันหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตที่มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จำนวน 8 ชุดวิชา ตามตารางที่ 2.3

**ตารางที่ 2.3 ชุดวิชาที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**

ลำดับ	รหัสชุดวิชา	ชื่อชุดวิชา
1	32721	การจัดการองค์การและทรัพยากรมนุษย์
2	32724	เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการจัดการการเงิน
3	32725	การวิจัยธุรกิจและระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ
4	32727	สัมมนาการจัดการทั่วไป
5	32728	สัมมนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์
6	32729	สัมมนาการจัดการการเงิน
7	32730	สัมมนาการจัดการการตลาด
8	32731	สัมมนาการบัญชีเพื่อการจัดการ

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาการตลาด สาขาวิชาวิทยาการจัดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นจำนวน 4 ชุดวิชา ตามตารางที่ 2.4

**ตารางที่ 2.4 ชุดวิชาที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต  
แขนงวิชาการตลาด**

ลำดับ	รหัสชุดวิชา	ชื่อชุดวิชา
1	30701	การจัดการทรัพยากรมนุษย์และการจัดการการเงิน
2	32713	การจัดการการตลาดขั้นสูงและการวิจัยการตลาด
3	32714	พฤติกรรมผู้บริโภคและการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ
4	32715	การจัดการผลิตภัณฑ์ ราคา และการจัดจำหน่าย

**3.3 หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ)**

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้มีการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรนานาชาติระดับบัณฑิตศึกษาออนไลน์เต็มรูปแบบ ในชื่อหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ) และได้รับความเห็นชอบจากสำนักคณะกรรมการอุดมศึกษาเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2555 และเปิดรับนักศึกษารุ่นแรก ภาคการศึกษา 1/2557 โดยที่สำนักบัณฑิตศึกษาดำเนินการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนานาชาติในปีการศึกษา 2557 (แผนยุทธศาสตร์สำนักบัณฑิตศึกษา 2557) ดังนี้

- (1) การแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติ เพื่อกำหนดแนวทาง รูปแบบ การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
  - (2) การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายสำหรับหลักสูตรนานาชาติ
  - (3) การจัดทำระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนานาชาติ ระดับบัณฑิตศึกษา
  - (4) การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัคร/เกณฑ์การรับสมัคร
  - (5) การประสานงานเพื่อเตรียมความพร้อมผลิตสื่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรูปแบบ e-book
  - (6) การกำหนดรูปแบบและวางแผนการพัฒนาระบบสารสนเทศบัณฑิตศึกษา
  - (7) การให้บริการรับสมัครนักศึกษาหลักสูตรนานาชาติผ่านระบบออนไลน์
  - (8) การให้บริการงานทะเบียนนักศึกษาหลักสูตรนานาชาติ
  - (9) การประสานงานเพื่อเตรียมความพร้อมขอรับทุนอุดหนุนการวิจัยของนักศึกษาชาวไทยและชาวต่างประเทศ
  - 10) การสอบประจำชุดวิชา และการสอบในลักษณะอื่น ๆ
  - 11) การเสนอข้อมูลประชาสัมพันธ์หลักสูตรผ่านเว็บไซต์ (ภาพที่ 2.5) และช่องทางอื่น ๆ
- การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติ จะมุ่งเน้นการติดต่อประสานงาน การประชาสัมพันธ์ หลักสูตร การเรียน การสอน ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (สาขาวิชานิเทศศาสตร์ 2560)



ภาพที่ 2.5 เว็บไซต์หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต  
แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ)

#### 4. ข้อมูลของหลักสูตรออนไลน์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเปิดในต่างประเทศ

ปัจจุบันหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตได้มีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานและแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่ให้บริการการศึกษาทางไกลจากประเทศแถบสหรัฐอเมริกา ยุโรป และออสเตรเลีย เช่น University of Liverpool หรือ University of New Castle ที่เปิดการจัดการเรียนการสอนในภูมิภาคเอเชีย เปิดหลักสูตรมหาบัณฑิตบริหารธุรกิจที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นหลัก เพื่อเอื้อประโยชน์ให้นักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโดยการเรียนกับคณาจารย์ต่างประเทศ

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษามหาวิทยาลัยจากประเทศในเอเชียที่มีความก้าวหน้าด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัย Business Breakthrough ประเทศญี่ปุ่น และ Korea National Open University ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

##### 4.1 มหาวิทยาลัย Business Breakthrough ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับขั้นแนวหน้า จากข้อมูลของ Scholarship-positions.com (July 22, 2014) ประเทศญี่ปุ่นมีมหาวิทยาลัย 3 รูปแบบที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (International MBA) ประกอบด้วย

1) **มหาวิทยาลัยระดับชาติ** (National University) เป็นมหาวิทยาลัยที่จัดตั้งโดยรัฐบาล มุ่งหวังให้เป็นมหาวิทยาลัยที่ให้การศึกษาพื้นฐานความรู้ในระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชน เช่น Tokyo University หรือ Akita University เป็นต้น

2) **มหาวิทยาลัยรัฐบาล** (Public University) เป็นมหาวิทยาลัยจัดตั้งโดยหน่วยงานของรัฐในระดับภูมิภาค มุ่งหวังให้เป็นมหาวิทยาลัยที่สนับสนุนการศึกษาแก่ประชาชนในภูมิภาค เช่น Fukuoka Prefectural University หรือ Kyoto City University

3) **มหาวิทยาลัยเอกชน** (Private University) เป็นมหาวิทยาลัยจัดตั้งโดยเอกชนเพื่อแสวงหากำไร เช่น Ritsumeikan Asia Pacific University หรือ Waseda University เป็นต้น The Open University of Japan ถึงแม้จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ แต่จัดเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตออนไลน์ (MBA ออนไลน์) เป็นหลักสูตรที่ได้รับความนิยมในประเทศญี่ปุ่นเพราะเป็นหลักสูตรที่มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ได้แก่ มหาวิทยาลัยของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น Temple University Japan (TUJ) หรือ Anaheim University Akio Morita School of Business เป็นต้น หรือมหาวิทยาลัยของแคนาดา เช่น McGill MBA Japan เป็นต้น ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐานระดับสากล สำหรับมหาวิทยาลัย



ของประเทศญี่ปุ่นเองที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์จนได้รับการยอมรับก้าวเข้าสู่บริษัทมหาชน ได้แก่ Business Breakthrough University (BBT)

Business Breakthrough University (มหาวิทยาลัย BBT) ได้ก่อตั้งขึ้นโดยนักวิชาการ และที่ปรึกษาธุรกิจชาวญี่ปุ่นชื่อ Ohmae Kenichi ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 เป็นมหาวิทยาลัยออนไลน์แห่งเดียวในประเทศญี่ปุ่นที่มุ่งเน้นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้บริหารในวงการธุรกิจที่ไม่มีเวลาในการเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติได้ มหาวิทยาลัยได้มีความร่วมมือด้านวิชาการและแลกเปลี่ยนนักศึกษา ร่วมกับมหาวิทยาลัยบอนด์ ประเทศออสเตรเลีย ปัจจุบันได้รับการรับรองมาตรฐานหลักสูตรนานาชาติจาก Association to Advance Collegiate Schools of Business หรือ AACSB การจัดการเรียนการสอนทั้งหมดเป็นการศึกษาผ่านอินเทอร์เน็ต รวมถึงการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

มหาวิทยาลัย BBT เปิดให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนและอาจารย์ผู้สอน ตลอดจนการติดต่อสื่อสารกันเองระหว่างผู้เรียนผ่านระบบออนไลน์ มีการพัฒนาเครื่องมือการจัดการเรียนการสอนให้สามารถแสดงบนโทรศัพท์มือถือและวิทยุโทรทัศน์ระบบดิจิทัล มหาวิทยาลัยเน้นการพัฒนานักศึกษาระดับมหาบัณฑิตให้มีทักษะ และความชำนาญในการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การแก้ปัญหา การสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ และความเป็นผู้นำระดับโลก

มหาวิทยาลัย BBT เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนที่จัดตั้งขึ้นในรูปบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ มีภารกิจเพื่อให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการผ่านระบบการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่เริ่มก้าวสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง และพนักงานบริษัท ที่ต้องการพัฒนาตนเอง ผู้สอนส่วนใหญ่มีทั้งผู้ที่มีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาทางธุรกิจ ตำแหน่งอาจารย์ และตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง ขณะนี้มหาวิทยาลัยผลิตสื่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มากกว่า 6,000 ชั่วโมง และกระจายผ่านดาวเทียม อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

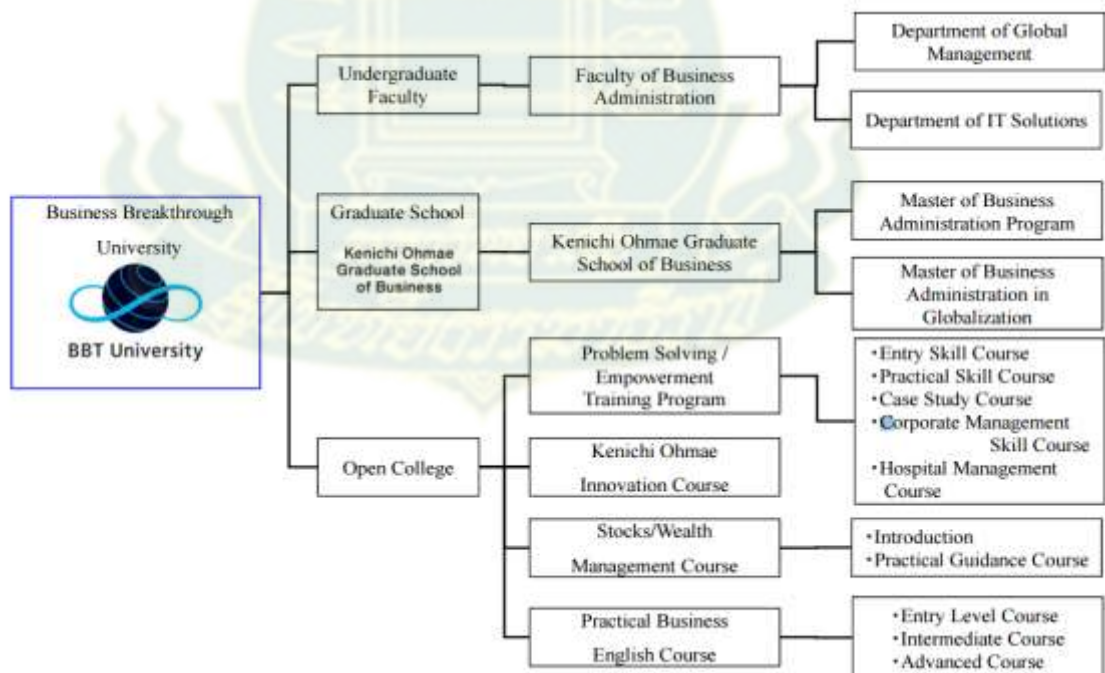
ข้อมูลทั่วไปของ มหาวิทยาลัย Business Breakthrough สรุปในตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัย Business Breakthrough (BBT)

ปี ค.ศ.	เดือน	การดำเนินกิจกรรม
1998	เมษายน	ก่อตั้งบริษัท Business Breakthrough
	ตุลาคม	เริ่มออกอากาศผ่านช่อง 757 บนช่อง SkyPerfecTV
1999	กันยายน	เริ่มพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระดับมหาบัณฑิต MBA ที่มหาวิทยาลัย Southern California และจัดตั้งมหาวิทยาลัยทางไกล
2001	พฤษภาคม	เริ่มโครงการ BBT MBA ที่มหาวิทยาลัย Bond ในประเทศออสเตรเลีย
	ตุลาคม	เริ่มโปรแกรมอบรมการจัดการปัญหา
2002	เมษายน	จัดตั้งคณะกรรมการจัดการที่ชื่อว่า Ohmae Private School of Management

ปี ค.ศ.	เดือน	การดำเนินงานกิจกรรม
		และริเริ่มระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทางไกลด้วยโปรแกรม Air Campus
	สิงหาคม	จัดตั้งรูปบริษัท Business Breakthrough และ LT Empower และจัดประชุมให้ความรู้แก่ผู้บริหารที่ชื่อ Koken-Kai
2004	เมษายน	จัดทำวารสารทางธุรกิจรายเดือนในชื่อว่า Ohmae Report
2005	เมษายน	จัดตั้งวิทยาลัยการจัดการหลักสูตรมหาบัณฑิตในชื่อ Kenichi Ohmae Graduate School of Business ของมหาวิทยาลัย BBT
	ธันวาคม	นำบริษัทฯ จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โตเกียว Tokyo Stock Exchange (TSE)
2006	มีนาคม	เริ่มโปรแกรมการจัดการทรัพย์สิน Asset Management Program
	เมษายน	เริ่มโปรแกรมการจัดการขั้นสูง WINNING ร่วมกับ แจ็ค เวลช ผู้บริหารของ GE capital
	กันยายน	จัดหลักสูตร นวัตกรรมด้านการบริหาร Kenichi Ohmae
2008	มีนาคม	อบรมหลักสูตรภาษาอังกฤษเชิงปฏิบัติให้แก่ผู้บริหารระดับโลก
	เมษายน	เริ่มหลักสูตร MBA in Globalization ในมหาวิทยาลัย BBT
2010	เมษายน	จัดตั้งเป็น “คณะบริหารธุรกิจ” เพื่อรองรับหลักสูตรปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย BBT

มหาวิทยาลัย BBT มีการจัดการเรียนการสอนเป็น 2 ระดับ ดังแสดงในภาพที่ 2.6 คือ



ภาพที่ 2.6 โครงสร้างการให้บริการด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัย BBT

1) B-School หรือ Kenichi Ohmae Graduate School of Management รองรับการจัดการเรียนการสอนระดับมหาบัณฑิต ประกอบด้วย 2 หลักสูตร คือ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ (Master of Business Administration) และปริญญาโทบริหารธุรกิจในโลกาภิวัตน์ (MBA in Globalization)

2) คณะบริหารธุรกิจสำหรับรองรับหลักสูตรปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย BBT (ตารางที่ 2.6) และส่วนที่ดูแลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์นอคมหาวิทยาลัย ซึ่งจัดการอบรมให้แก่ผู้บริหารและพนักงานบริษัทอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 2.6 หลักสูตรปริญญาตรีในคณะบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัย BBT

Departments	Subjects	Special courses	Year of Education
Faculty of Business Administration	Department of Global Management	Honors Course	4 years
		Transfer admission (sophomore)	3 years
		Transfer admission (junior class)	2 years
	Department of IT solutions	Honors Course	4 years
		Transfer admission (sophomore)	3 years
		Transfer admission (junior class)	2 years

ที่มา : Japan Student Services Organisation. (2017-2018)

### โครงสร้างองค์กรของมหาวิทยาลัย BBT (ภาพที่ 2.7)

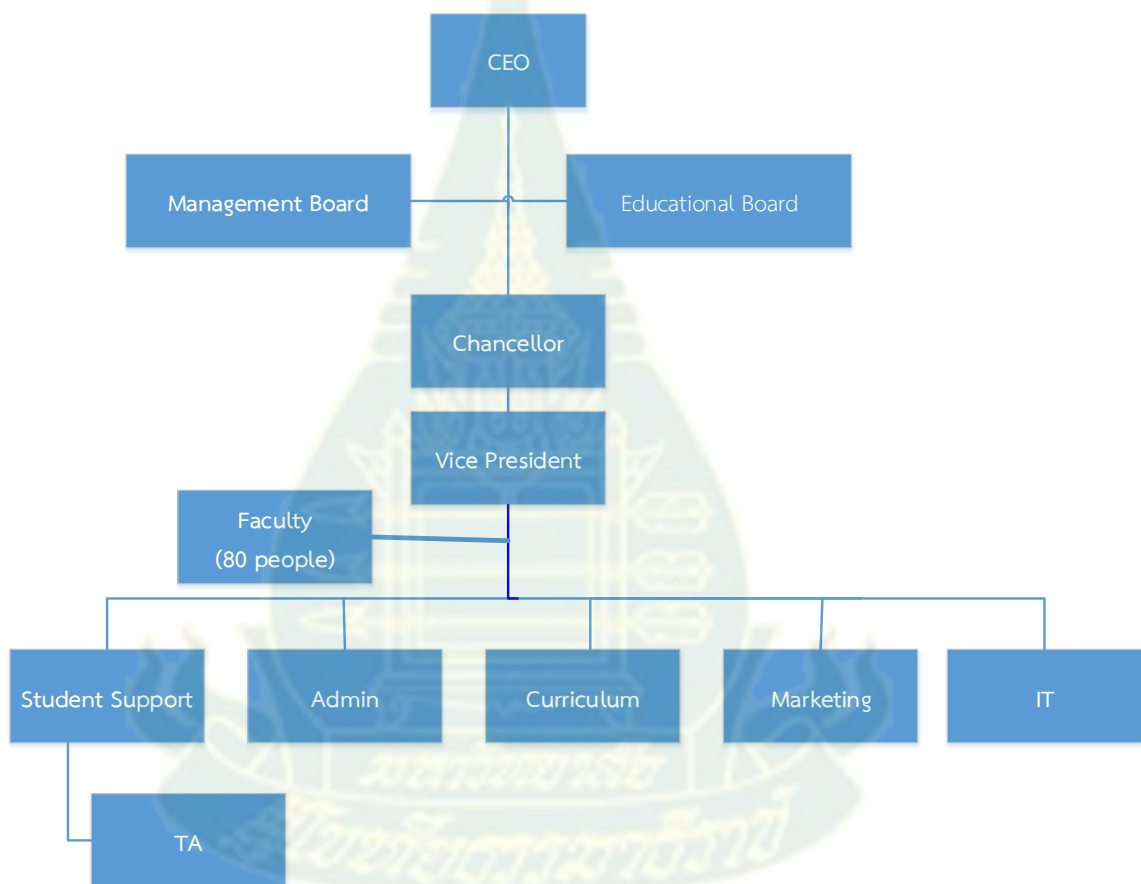
มหาวิทยาลัย BBT มีบุคลากรประมาณ 200 คน ได้จัดแบ่งบุคลากรตามหน่วยงานออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่

1) **คณะ (Faculty)** หมายถึง บุคลากรในคณะเป็นกลุ่มคณาจารย์ มหาวิทยาลัยมีคณาจารย์ประจำประมาณ 80 ท่าน เป็นผู้รับผิดชอบการผลิตเนื้อหาประจำวิชา และสอนในแต่ละวิชากรณีที่บางคาบการสอน อาจารย์ไม่สามารถสอนได้ด้วยตนเอง อาจารย์จะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการหาอาจารย์มาสอนเพิ่มเติมในชั่วโมงสอนตามความเหมาะสม

2) **หน่วยประสานงานนักศึกษา (Student Support)** บุคลากรในหน่วยนี้ทำหน้าที่ประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้นักศึกษา เช่น การลงทะเบียนเรียน การส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3) **หน่วยผู้ช่วยสอน (Teaching Assistant)** บุคลากรในหน่วยนี้ทำหน้าที่ประสานงานด้านการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษา โดยจะตอบปัญหาที่เกิดขึ้น ให้คำปรึกษา และตรวจกิจกรรมระหว่างการเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มผู้ช่วยสอนมักเป็นนักศึกษาเก่าของหลักสูตร MBA ของมหาวิทยาลัย

4) **หน่วยธุรการ (Administrator)** ทำหน้าที่จัดการงานธุรการและงานเอกสารทั่วไป



ภาพที่ 2.7 โครงสร้างองค์กรของมหาวิทยาลัย BBT

5) **หน่วยงานพัฒนาหลักสูตร (Curriculum)** ทำหน้าที่พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา และความเกี่ยวข้องกับผู้เรียน เพื่อให้เนื้อหาการสอนเป็นไปตามมาตรฐาน

6) **หน่วยการตลาด (Marketing)** ทำหน้าที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงจัดงานประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของมหาวิทยาลัย และส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าเรียนกับทางมหาวิทยาลัย

7) หน่วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ทำหน้าที่ควบคุม ดูแลการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และตอบสนองความต้องการด้านเทคโนโลยีของอาจารย์ผู้สอน ให้คำปรึกษาการเข้าเรียนผ่านสื่อของนักศึกษา

มหาวิทยาลัย BBT กำหนดเป้าหมาย คือการสร้างผู้นำระดับโลกที่สามารถบริหารธุรกิจ ในสถานการณ์ต่าง ๆ รอบโลก (ภาพที่ 2.8) แสดงรายละเอียดของมหาวิทยาลัยในส่วนคณะบริหารธุรกิจสำหรับรองรับหลักสูตรปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย BBT ได้พัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจระดับปริญญาตรีที่ประกอบด้วย 2 สาขาวิชาหลัก คือ 1) สาขาการบริหารธุรกิจโลก และ 2) สาขาการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีนักศึกษาจำนวนรวม 1,200 คน เป็นสาขาการบริหารธุรกิจโลก จำนวน 800 คน และสาขาการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 400 คน กำหนดรับนักศึกษาช่วงฤดูใบไม้ผลิ จำนวน 200 คน และฤดูใบไม้ร่วง จำนวน 100 คน (Business Breakthrough University, 2014) ตามภาพที่ 2.8

Goal	To cultivate <b>"Global Leaders"</b> who can lead in any business situation around the world.	
Name	Business Breakthrough University (Abbreviation: BBTU)	
Chancellor	Kenichi Ohmae	
Faculty Dept. Overview	Faculty	Faculty of Business Administration
	Degree	Bachelor of Business Administration
	Departments	• Department of Global Management • Department of IT Solutions
	Capacity	1200 students (Department of Global Management 800 students / Department of IT Solutions 400 students)
	Admission Cap.	Spring Entry 200 students / Fall Entry 100 students
Tuition fee	<b>Total Fee (4 years): ¥2,500,000</b> Entrance Fee ¥300,000 Course Fees ¥700,000/year System Fees ¥100,000/year	
Education System	Distance Learning (100% Online)	

ภาพที่ 2.8 รายละเอียดการจัดการจัดการการเรียนของหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตของ BBT

#### 4.2 มหาวิทยาลัย Korea National Open University ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีมีการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ พร้อมกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตในประเทศสาธารณรัฐเกาหลีจำเป็นต้องได้รับการรับรองคุณภาพจากองค์กรเอกชนที่มีชื่อเสียง และอยู่ในอันดับต้นของประเทศ หลักสูตรที่เป็นที่ยอมรับได้แก่ หลักสูตร MBA ของ Yonsei University, Hanyang University และ Seoul National University หลักสูตรออนไลน์ที่เป็นที่ยอมรับได้แก่ หลักสูตรของ Korea National Open University

Korea National Open University (KNOU) เป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี มุ่งเน้นการเปิดโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ทุกคน เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม คศ. 1972 เริ่มจากการเปิดวิทยาลัยในชื่อสาขาของ Seoul National University และต่อมาตั้งเป็นมหาวิทยาลัย KNOU เพื่อเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรี 4 ปี

ในปี คศ. 1981 มหาวิทยาลัยก่อตั้งสำนักงานเขตภูมิภาค 46 แห่ง เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทางไกลตามนโยบายการจัดตั้งมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเปิดสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ต่อเนื่องจากระดับปริญญาตรี ของคณะบริหารธุรกิจ ซึ่งมีนักศึกษาทุกช่วงอายุได้รับคัดเลือกเข้าศึกษาประมาณ 120 คนต่อปี ใน 8 สาขาวิชาเอก ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ การจัดการทั่วไป การจัดการเทคโนโลยี การตลาด การเงิน การบัญชีและภาษีอากร นโยบายเศรษฐศาสตร์ และการค้าระหว่างประเทศ มีความร่วมมือโครงการต่าง ๆ กับหลายประเทศในโลก เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในประเทศไทย มหาวิทยาลัยเปิดของประเทศอังกฤษ และอิสราเอล มหาวิทยาลัย KNOU เป็นหน่วยงานของรัฐ ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐเป็นรายปี เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนในค่าใช้จ่ายการเข้าเรียนที่ประชาชนภายในประเทศ สาธารณรัฐเกาหลีสามารถจ่ายได้

Korea National Open University (KNOU) เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นระยะเวลายาวนาน มีภารกิจเพื่อให้ความรู้ผ่านระบบการเรียนรู้ทางไกลและสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ในค่าใช้จ่ายที่ไม่แพง ขณะนี้มหาวิทยาลัยผลิตสื่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นสื่อแบบ Multimedia สำหรับรายการโทรทัศน์ กระจายให้นักศึกษาผ่านศูนย์การศึกษาทั่วประเทศและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์บนเว็บไซต์

ในส่วนบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาวิทยาการจัดการของ KNOU ประกอบด้วยคณาจารย์ใน 8 สาขาวิชาเอก เป็นอาจารย์เต็มเวลาจำนวน 20 ท่าน และอาจารย์พิเศษจำนวน 4 ท่าน

ตารางที่ 2.7 ประวัติความเป็นมาของ Korea National Open University (KNOU)

วัน/เดือน/ปี	การดำเนินงานกิจกรรม
9 มีนาคม 1972	ก่อตั้งมหาวิทยาลัย Korea National Open University (KNOU) มีจุดมุ่งหมายเป็นมหาวิทยาลัยทางไกลเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต
1 กันยายน 2001	เริ่มจัดตั้ง บัณฑิตศึกษา เพื่อเปิดสอนในระดับปริญญาโท
9 สิงหาคม 2012	เริ่มแยกเป็นบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาวิทยาการจัดการขึ้นมาเป็นสัดส่วน เพื่อตอบสนองการจัดการเรียนการสอน MBA ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
1 มีนาคม 2013	เริ่มมอบปริญญาโทหลักสูตรมหาบัณฑิตด้านการบริหารธุรกิจ แทนปริญญาเดิมที่เป็นมหาบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัย KNOU ประกอบด้วย 4 วิทยาลัยที่สำคัญ ได้แก่

- 1) College of Liberal Arts
- 2) College of Social Science
- 3) College of Natural Science
- 4) College of Education

มหาวิทยาลัยจัดตั้งสาขาวิชาเพื่อรองรับหลักสูตรบัณฑิตศึกษาทั้งหมด 18 สาขา ได้แก่

- 1) Department of Practical English
- 2) Department of Practical Chinese
- 3) Department of Japanese Language & Culture
- 4) Department of French Language & Culture
- 5) Department of Law
- 6) Department of Public Administration
- 7) Department of Management
- 8) Department of Media Arts & Culture Contents
- 9) Department of Agriculture and Life Science
- 10) Department of Home Economics
- 11) Department of Computer Science
- 12) Department of e-Learning
- 13) Department of Bioinformatics

- 14) Department of Environmental Health Systems
- 15) Department of Nursing
- 16) Department of Lifelong Education
- 17) Department of Youth Education
- 18) Department of Early Childhood Education

สรุป มหาวิทยาลัยต่างประเทศต้นแบบที่ผู้วิจัยเลือกเพื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นด้านหลักสูตร และภาษาที่ใช้ แสดงในตารางที่ 2.8

ตารางที่ 2.8 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยต้นแบบ 2 แห่งที่ทำการศึกษา

ประเทศ	อันดับ	มหาวิทยาลัย	หลักสูตร มหาบัณฑิต	ภาษาที่ใช้
ญี่ปุ่น	1	Business Breakthogh University	MBA online	ญี่ปุ่นและอังกฤษ
สาธารณรัฐ เกาหลี	1	Koren National Open University	MBA online	เกาหลี

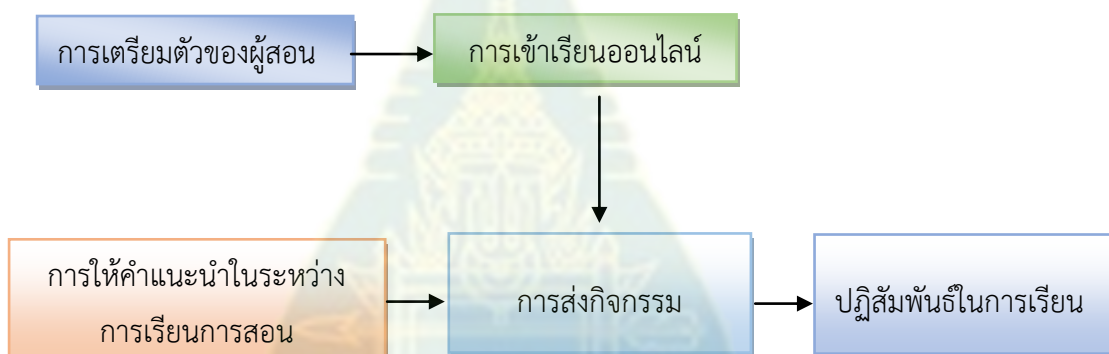
หมายเหตุ การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เลือกศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี โดยพิจารณาจากแนวโน้มความเป็นไปได้ในการศึกษาภายในเวลาที่กำหนด งบประมาณและความร่วมมือของผู้ประสานงานมหาวิทยาลัย

## 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วยออนไลน์จัดเป็นการเผยแพร่ความรู้ผ่านการประยุกต์เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อช่วยลดต้นทุนด้านการศึกษาทั้งฝั่งสถาบันและตัวผู้เรียน เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบดั้งเดิมที่ต้องอาศัยการสอนแบบเผชิญหน้า (Deming et al, 2015) อย่างไรก็ดี การจัดการเรียนการสอนด้วยออนไลน์ประสบความสำเร็จในการดำเนินการในรูปแบบหลักสูตรการศึกษา เนื่องจากนักศึกษาที่เข้าเรียนด้วยออนไลน์มีอัตราการถอนตัวจากการเข้าศึกษามากกว่านักศึกษาที่เข้าเรียนรูปแบบดั้งเดิมมากถึง 6-7 เท่า เพราะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ขาดการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพระหว่างผู้เรียนและผู้สอนส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เป็นอัตลักษณ์ชวนติดตามเข้าเรียน และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ (Bowers & Kumar, 2015)



Ma et al. (2015) วิจารณ์การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยทางไกลในประเทศจีนพบว่า การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน รวมถึงผู้เรียนด้วยตนเอง เช่น การสนทนาผ่านเว็บบอร์ด การสร้างห้องอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น ล้วนส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษาผ่านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ Palloff and Pratt (1999) และ Moore (1992) ระบุว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ได้มากยิ่งขึ้นเท่าไร ไม่ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน หรือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง ยังมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น เพราะปฏิสัมพันธ์ในระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนที่ดีมากขึ้น ดังนั้น การสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน (Student Engagement) เป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนมีบทบาทในการเตรียมเนื้อหาการเรียนการสอน และให้คำแนะนำระหว่างสอน



ภาพที่ 2.9 สมการโครงสร้างจากการวิจัยของ Ma et al. (2015)

Su et al. (2005) ศึกษาพบว่าความคุ้นเคยและประสบการณ์ของคณาจารย์ผู้สอนต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ รวมถึงทัศนคติของคณาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อผู้เรียนและความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ในสหรัฐอเมริกา สอดคล้องกับ Van de Vord and Pogue (2012) ที่ระบุว่า ความเข้าใจ ความคุ้นเคยของคณาจารย์ผู้สอนต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นเรื่องจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่าคณาจารย์ผู้สอนที่ขาดประสบการณ์การสอนออนไลน์ส่วนใหญ่ปฏิเสธเข้าร่วมเป็นผู้สอนด้วยระบบออนไลน์ เพราะรู้สึกว่าการออกแบเนื้อหาการเรียนการสอน การใช้เวลา การนำเสนอ และการนำเสนอด้วยสื่อการสอนออนไลน์ ดังนั้นการสร้าง ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แก่ทั้งคณาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนเป็นเรื่องสำคัญ

Richardson et al. (2015) วิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ที่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบดั้งเดิมที่อาศัยการเผชิญหน้า

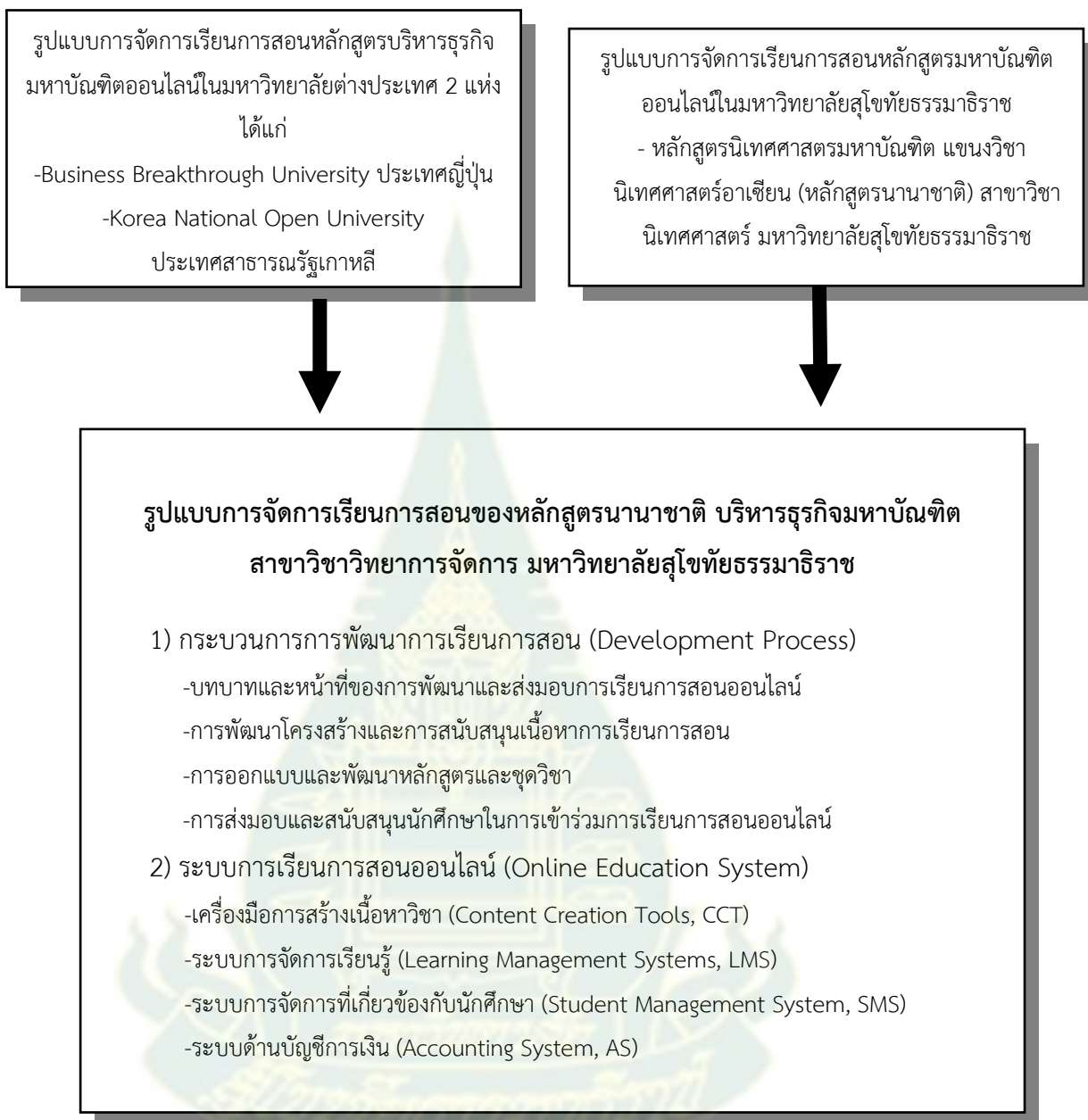
โดยเฉพาะการออกแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ผู้สอนต้องทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้และเชื่อมต่อกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้ดำเนินการสอนหรือคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจำเป็นต้องวางแผนการพัฒนาสื่อการสอนให้มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนด้วยออนไลน์จำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นคณะทำงานเพื่อให้เกิดการแบ่งหน้าที่และบทบาทในการพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

Bourne et al. (2005) วิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพล้วนเกิดจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสถาบันที่เปิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้ประสบความสำเร็จ เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดการเรียนรู้ และส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้สอนและผู้เรียน Kizilcec and Halawa (2016) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด รายงานผลการวิจัยการจัดการเรียนการสอนออนไลน์รูปแบบ Massive Open Online Course จำนวน 20 หลักสูตรพบว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ประสบความสำเร็จได้มากขึ้น ถ้าสามารถทำให้ผู้เข้าเรียนรู้สึกพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และเวลาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แต่ละครั้งที่ไม่เนิ่นนานจนเกินไป รวมถึงความไม่ยากจนเกินไปของกิจกรรมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจถอนตัวจากการเข้าเรียนต่อ นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในทวีปเอเชีย ลาตินอเมริกาและแอฟริกามีการถอนตัวจากการเรียนกลางคันสูงกว่านักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรป ดังนั้น การออกแบบเนื้อหาและการนำเสนอเนื้อหาการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความต่อเนื่องในการเข้าเรียนของนักศึกษา

Yuan, Powell and Olivier (2014) สรุปข้อดีของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเฉพาะรูปแบบไม่จำกัดจำนวนผู้เรียนที่มีต่อสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรายได้โดยไม่มีย่อจำกัด การบริการความรู้สู่สังคม เพื่อเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของสถาบันการศึกษา อย่างไรก็ตามสถาบันการศึกษาความคำนึงถึงการพิจารณาตัวเลือกด้านระบบเทคโนโลยีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม รวมถึงบทบาทของคณาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วยออนไลน์ อันเป็นการนำเสนอตัวเลือกใหม่ด้านการศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ ซึ่งที่แตกต่างจากแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรูปแบบดั้งเดิมออกไปอย่างสิ้นเชิง

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จำเป็นต้องศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรมหาบัณฑิตออนไลน์ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ของสาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่มีประสิทธิภาพได้

## 6. กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย